

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Waerchtighe Historie Van de Martelaers Van Gorcom

Estius, Wilhelm

Antwerpen, 1604

Capittel XII. Van den aerdt der Politiken, ghelijek-men-senoemt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64552)

Van traegheydt ende swack-moedigheydt / blijkt hier uyt ghenoech / dat hy on-langhs te veuren ghe-
vraeght zijnde oft het gheozloft was den Prince
van Orangien in dit stuck eedt te doen / heeft sim-
pelijck geantwoort dat t' selue sonder dood-sonde
niet en conste gheschieden. Maer noch vele beter
heeft hy nae-der-handt sijn vroom-hertigheydt ghe-
toont / met die openbare belijdinghe des Catholijc-
ken gheloofs die hy ghedaen heeft inde teghen-woz-
digheydt van sijne vyanden die op hem vermoerden
ende de doot veurde handt dreyghden aen te doen:
daer wy t' sijner plaetse van spreken sullen.

CAPITTEL XII.

Van den aerdt der Politiken, ghelijck-men-se
noemt.

DAn t'en was gheen wonder al schenen de ghe-
vanghenen / die hun perijckel veur ooghen sa-
ghen / te vreesen ende bleek te worden / als oock
vande ghene die ghecomen waren om te kijcken de
sommighe veur het aen-mercken van hunne alen-
digheydt hun colleur ende ghesteltenisse des aen-
gheliechts veranderden / en daer veur te kennen ga-
uen hoe droeuigh hunnen moedt van binne ghestelt
was: by-aventueren dat sy veur menschelijcke af-
fectie mede-lyden hadden met dese quade aenture
van hunne mede-borghers / oft dat sy van al-sulcke
meyn-eedighe vyanden niet vele beter aenture veur
hun en verwachteden / en veur seker moghten vrees-
sen / oft dat hunne consciencie hen begonst te vroegen
van t'ghene dat sy bedreuen hadden / dat sy veur het
licht-beerdigh inne-laten inder stadt van allulcke
onghebreelde soldaten soo vele onnoosele borghers /
iae goede degghelycke mannen in't uysterste perijckel

huns lijfs hadden ghebraght. Ick en spreke niet vande ghene die midts hunne andere ghesint-
 heydt alle Catholijcken haetten: want dese ghelijck
 sy hen verheughden in het veur-spoedigh af-loopen
 van hen speleken / al-soo (ghelijck ick gheseght heb-
 be) en deden niet dan op de ghevanghenen seer on-
 ghelichelijck tieren. Maer ick spreke vande
 ghene de welcke weder sy goedt oft quaedt gheboe-
 len vande Catholijcke religie hadden / de selue noch-
 tans al-soo verre onder-hielen / dat sy eerst veur al
 veur heuren staet / wel-baert / ende profijt besozght
 waren / naer den upt-wendighen schijn een groote
 beleefthepdt tot alle menschen toonende. Onder
 dese was een oudt man (wiens naem ick swijghe /
 op dat ick niet en schijne sijnen persoon te cleyn te
 doen) een Gaedts-heer ende seer ghesien / wiens
 licht-veerdighepdt des herten nochtans / den veran-
 derden schijn der religie / ende groote begheerte om
 pghelijcken te belieuen nu dick-wils ghebleken wa-
 ren. Want in den eersten op-roer vande Geusen /
 welck gheschiedde in t iaer 1566. was sy ghe-
 weest de ordinairise ende alder-treffelijckste hoorder
 vande ketterische Sermoonen / die s'woens-daeghs
 s'auondts bupten der stadt in een huys by maniere
 van een schure all-doen ghetimmert deur t'beuel
 vanden Prince van Orangien / wierden ghedaen
 (want sy doen ter tijdt gheens-lins plaetse om te pre-
 diken inder stadt en consten vercrighen / hoe wel
 de Prince van Orangien tot hun veur-deel groote
 instantie dede / midts het cloeck weder-staen van
 beyde de Pastoozen ende de Catholijcke borghers)
 ende nochtans sy selue als ofter tusschen de religien
 gheen onder-scheedt en hadde gheweest / oft dat sy
 subijtelijck in een ander mensche verandert ware
 gheweest / quam des anderen-daeghs / dat is s' don-
 der-

der-daeghs s' mozghes vzoegh inde Kercke der Catholijcken / sittende onder de deghelijckste op de eerste plaetse / om te hoorzen den dienst der Missen die al-tijdt op dien dagh ter eeren van het heyligh Sacrament / naer t'ghebzyck der heyligher Kercken / wierdt ghedaen / ende dat niet sonderlinghen schijn van deuotien / hy ontsak ende vzoegh selue metter handt met grooter eer-biedinghe de tortse / die aldaer seer vele plaghen ghebzyckt te worden / in alles doende t'ghene dat een op-recht Catholijck soude moghen doen / ende aen-ghesien hy seer rijck wierdt gheacht / ende tot verscheydene reysen Bozgher-meester hadde gheweest / waer deur hy groote authoziteyt ende op-siecht hadde by de ghemeynte / soo en wast gheen wonder dat alle ooghen op hem gheslagen wierden / weder hy inde Catholijcke kercke den dienst hoorde / oft naer de goddeloose predicatien der ketters liep. Dit heeft sommighen ghedocht een loffelijcke veur-siechtighedt te wesen / dat een mensche all-ser om der religien wille twist op-ris / aen gheen van beyde de syden hem soo voeghen en soude / dat hy om de ghene die hy de beste achtet / soude willen sy seluen in perijckel stellen oft eenigh onghemack lyden : maer dat hy naer den tijdt ende de menschen soo sal weten de huycke naer den windt te hanghen met gheveynsen ende her-gheveynsen / vziendtschap houden oft schijnen te houden met eenen peghelijcken / beleefthepdt te toonen / alle faueur ende dienst te presenteren soo den eenen als den anderen : Segghende dat sy al-dus soecken te vorderen de ghemeyne ruste ende wel-vaert / maer inder waerheydt niet veur ooghen hebbende dan hen eyghen profijt ende hoogheydt veur te staen ende te bevestighen . Hoe wel dat dul-danighe menschen hen seluen dickwils in hunne hope bedroghe binden.

Want deur dien sy niet en doen met op-rechter herten / maer alle hunne wercken schicken naer den lof ende ionste van het volck / soo ghebeuret onder-tusschen als hun mascher af-ghetrocken ende ghe-vepusthepdt outdeckt wordt (die niet langhe verborghen en can ghebliuen / noch eenighen van verstande seer behaghen) dat sy als dobbele / loose / bedrieghelijcke / onghetrouwe ghevepustders worden ghelastert / ende daer deur van eenen yeghelijcken behaett. Dā hoe wel dat-mē eenighs-sins den menschen de ooghen verbindt / die alleenelijck den uytwendighen schijn aen sien / veur-waer by Gode die daer is de kenner der herten ende de onder-soecker der ghedachten en can gheent-sins behaghelijck wesen dū danige bedeckte veur-siechtighepdt oft wijshepdt / die vande sommighe met eenen schoonen naem ghenoeemt wordt de politike wijshepdt / maer

Iacob. 3. ick soude se lieuer met den Apostel S. Jacob noemen: een aerdsche / sinnelijcke / ende duyuelseche wijshepdt. Hoe soude die connen Gode behaghen? daer

Psal. 51. de Propheete Daudt sprekt : Godt heeft de beenderen verstroyt van de ghene / die de menschen behaghen / sy zijn beschaemt / want Godt heeft-se versmaedt. Ende de Apostel Paulus bekent / waer t dat hy noch sochte de menschen te behaghen / hy en soude gheen dienaer Christi connen zyn. Ende nochtans willen dese menschen de selue hunne behendighe wijshepdt bewimpelen ende staende houden met de ghetuyghenisse ende exempel van den seluen Apostel / om dat hy verlaert dat hy den Joden gheworden is als een Jode / den crancken als cranck / en eenen yeghelijcken al gheworden om dat hy-se alle soude saligij maecken. Recht oft dit exempel van den Apostel Paulus aen-gingh de ghevepusthepdt vande dwalinghe / die al-tjdt verlaecht

ende

ende mis-pzellen woꝛdt / ende niet meer aen en gingh
 het te ghemoet gaen ende mede-lyden hebben mette
 dwalende ende crancke menschen / het welck als
 tijdt in eenen meester der deughdt grootelijcks ghes-
 pzen moet worden / als hy bi houdelijck de waer-
 heydt niet achter en laet daer sijns cuen-naestens
 dwalinghe deur ghebetert oft cranckheydt deur ver-
 licht mocht worden. Anders hoe soude Paulus Thoff.
 vol-bzenghē dat hy op een ander plaetse seluer leert /
 dat wy ons moete wachten van allen quade schijn?
 Oft hoe soude hy met sy-seluen ouer een comen / die
 t'anderen tijden niet en wilt ghedooghen dat Titus Gal. 2.
 belneden worde om der Joden wille / noch oock en
 wilt verdraghen dat Petrus yet soude ghebynsen
 in't stucke bande religie / maer heeft hem vryelijck
 ende stoutelijck berispt? Dese mensch dan daer wy
 af hadden begonnen te spreken / als oft hy vanden
 raedt hadde gheweten die ouer de ghevanghenen
 ghehouden wierdt / heeft hen gheboodtschapt het
 vonnisse des doodts / inde als mede-lyden hebben-
 de vermaent / dat sy dit teghen-woꝛdigh gheval
 patientelijck ende vromelijck souden verdraghen /
 ghemerckit datter gheen hope en was / dat het von-
 nisse eens ghegheuen her-roypen soude worden.
 Maer oft dit doen ter tijdt al-soo ghesloten was /
 oft dat hy't by abuse heeft ghemeynt al-soo gheslo-
 ten te wesen / en can ick niet gheweten. Dat is wel
 seker / dat noch dese man / al wierdt hy soo seer groot
 gheacht / noch yemandt bande boꝛghers (die seer
 vele daer quamen) een woꝛdcken en hebben derren
 spreken deur de verlossinghe der ghevanghenen / hoe
 wel dat vele van hen wel uytter herten schenen te
 beggheren hunne verlossinghe. Ende dit en hadden
 sy deur waer al-soo niet ghenomen / dat dese nieu-
 we gasten / naer wiens comste sy soo langhe ghe-
 wacht

wacht ende verlanght hadden / nu ontfanghen
 zijnde hen soo swaer ende hardt soudent ghevallen
 hebben / dat sy nu niet eens en soudent derren kicken
 oft syzken veur dese hunne mede-vozghers / die-
 men met verbondt soo vast gheswozen hadde hun
 lijf te salueren. Sulcks dat deur het inne-laten van
 al-dus-danighe vzende hoofden ter-standt de ghe-
 heele schick vande ghemeyne regeringhe om-ghe-
 stooten / ende de auctoriteyt oft op-siecht vande
 vozghers wegh-ghe-nomen is / niet alleen vande
 Catholycke vozghers / maer oock vande ghene die
 alle liberteyt / vrede / hoogheydt ende ghelach van
 dese menschen hadden verwacht. Hoe wel dat hen
 ghenoech veur-segh was gheweest deur H. Leo-
 nardus den Pastoor in sijn sermoonen dat sy al-
 soo vaeren soudent / soo verre sy op de trouwe vande
 Geusen wildent staen / maer het was te vergheefs /
 want hy sprak al tot menschen die van te veuren
 niet contrarie ghesintheydt bevaughent waren.
 Maer de Catholycke vozghers die seer weynigh
 schenen te wesen (te weten niet die op't Casteel ghe-
 bloden / maer inde stadt ghebleuen waren) bleuen
 meesten deel in hups ghebozghen met grooter vze-
 sen / ende ofter een oft twee betrouwende op eenighe
 kennisse met de Geusen op't Casteel en voozdt by de
 ghevanghenen gheromen waren / die stonden al
 schuddende ende veuende / ende en dozsten niet met
 een goedt woozdt al sulcke onnoofele saecke der ge-
 vanghenen voozderen : min noch meer als Petrus
 inne-ghe-comen zijnde inde sale vanden oppersten
 Priester hem ghelaten heeft als oft hy sijnen Heere
 ende meester Iesum noyt ghekent en hadde. Als-
 doen H. Leonardus vermaent zijnde van eenen
 vande mede-ghevanghenen dat hy't qualijck veur
 hadde doe hy ver-tijds vanteerde dat binnen Goz-
 rom

rom de Catholijcken soo vele stercker waren als de ketteren / dat hy thien Catholijcken stellen soude te ghen eenen ketter: heeft geandtwoodt: Deur-waer sy hebben my bedrogghen. Dat moghte hy wel segghen: want de goede Pastoor was bedrogghen deur de groote gheveynsthepdt van soo velen.

CAPITTEL XIII.

Hoe de Religieusen vande andere ghevanghenen ghescheyden wierden in een camer.

Hier-en-tusschen omtrent den acht uren worden van den hoop der ghevanghenen uyt-ghe-roepen twee bezghers met hunne huyl-vrouwen / de eene ghenoemt Splinter / de welcke was de ghesandt ende facteur vande ghemeyne stadts saerken / die-men ghemeynelijck Pensionaris noemt / ende Jan sijne sone / Licentiaet in beyde de rechten / deur welcker lossinghe des-selvs Splinters schoon-dochter / die eenen anderen van sijne sonen hadde ghetrouwt (in wiens huyls Capiteyn Marinus ghelogeert was) met groot gheroeyp ende ghehuyl tot hem hadde ghebeden / ende belofte gheregghen en uytgheperst dat sy souden los gaen. Men dese dan weghgaende hebben de andere ghevanghenen hen saccke gherocommandeert / maer al te vergeefs. Want ter-stondt heeft-men dese selue weder-om doen keeren byde ghevanghenen / deur het beletsel vanden raedt van sommighe / die wy gheseght hebben dat in een camer besyden vergaderit laten om te raedt-slagghen wat-men met de ghevanghenen soude uyt-rechten. Nochtans hebben van doen af de ghevanghene beginnen eenighe hope te crighen van henne verlossinghe / om dattet ichene uyt dit exempel dat de moedt vanden Capiteyn Marinus noch soude moghen